

فراز و فرود فرهنگ ایران در تقابل با فرهنگ مغول

دکتر امیر نعمتی لیمایی

دکترای تاریخ ایران اسلامی، مشاور امور علمی دانشگاه عدالت، تهران، ایران

E-mail: amir.nemati.limaee@gmail.com

چکیده

در پی یورش مغولان به ایران زمین و تصرف ایران توسط آنان، تلاش افزونی از سوی حاکمان مغول در جهت تحکیم هرچه بیشتر مبانی قدرت و پذیراندن آن به مردم ایران زمین انجام پذیرفت. در حقیقت، برابر با آنچه در منابع تاریخی آمده و برخی پژوهشگران معاصر نیز بر آن مهر تایید نهاده‌اند، مغولان که یارای آن یافته بودند دولت خود را بر ایرانیان تحمیل دارند، در پی آن بودند که فرهنگ خود را نیز بر ایران حاکم سازند. در این مقاله با بهره جستن از روش تحقیق تاریخی تلاش شده است درک شود عملکرد مهاجمان برای دستیابی بدین هدف و واکنش ایرانیان در برابر کنش‌های این چینی چگونه بوده است؟ این کنش‌ها و واکنش‌های چه سرانجامی نیز در پی داشته است؟ آنچه روشن است، نتیجه‌ای که حاصل شده آن بوده است که دوران حکومت مغولان بر ایران را از منظر فرهنگ می‌توان به سه دوره مجزا تقسیم کرد. نخست، دوره شبیخون فرهنگی (از یورش چنگیز تا ورود هلاکو)، دوم، دوره مقاومت فرهنگی (از ورود هلاکو تا آغاز حکومت غازان) و سوم، دوره پیروزی فرهنگ ایران (از آغاز حکومت غازان تا پایان عصر ایلخانی). به تعبیر دیگر، سرانجام برخوردهای دو فرهنگ مختلف به غلبه فرهنگ ایرانی بر فرهنگ وارداتی مغول انجامید.

کلمات کلیدی: مغول، ایلخانان، ایران، سیاست، فرهنگ